

Výročí

17. listopad na UP

Události, které následovaly po ostudném 17. listopadu 1989, přišly náhle, ale nemám dojem, že by nás našly nepřipravené. Vždyť pro mnohé bylo ono ostudné dvacetiletí v prvé řadě obdobím intenzivního a později až zoufalého čekání – a tento pocit, posilovaný vědomím logiky historie a stále ještě někde pěstovanou vírou, že pravda by nejen měla, ale jednou musí uskutknuvit, jako by přecházel i na ty, kteří se do období veřejně lži sotva vbatolili, či dokonce se do oněch let teprve narodili. Jak jinak je si možno vysvětlit dramatickou proměnu apatické a zdánlivě apolitické studentské masy ve fascinující osobnosti, které přes noc stanuly nejen v čele, ale i v početných sících stávkového hnutí?

I v nedýchatelem ovzduší totality tedy musely zasuté přetvořovat ideály demokracie a spravedlnosti, jak je poznali občané naší první republiky a jak je jednotlivci udržovali při životě proti lži a bezpráví...

(J. Jařab v úvodu k publikaci *Gaudeamus, VUP*, Olomouc 1990)

Navzdory všem nesnázím je rozhodnuto o okupaci filozofické fakulty. Teprve na půdě této fakulty dostává vše řád a naše činní nabývá pravého, konkrétního smyslu. Dům na Křížkovského ulici se stává naším útočištěm, dobře strážným opevněním. Uvnitř obrovského včelína, nepřetržitě hučícího ve dne v noci, se začínají splétat složité sítě přesně organizované činnosti. Jsme nuceni reagoval na sebemenší a okamžitě změny situace. Celé město je oblepeno tisíci zvěstmi, hesly a provoláními k občanům. První krůčky ke svobodě vedou přes otevřené sdělení našich dosud pečlivě strážných názorů a postojů. Občas jako bych procítal z krásného snu; nevěřičně krouším hlavou, je to prostě neuvěřitelné! Na spánek však nemám ani pomyslení...

(M. Kryl v závěru téže obrazové publikace P. Zatloukala)

-mh-

Jen několik řádků.

Rektor volno neudělil

V minulém čísle Žurnálu najdeme formulaci „proviných historiografických poznatků“ o listopadové stávce na Univerzitě Palackého v roce 1989. Je tato událost již jen historií, nebo promlouvá i k dnešním studentům? Pěstuje se tradice studentského hnutí, předává se z generace na generaci?

Před sedmnáctými listopady se již po několik let šíří nepodložená zpráva, že rektor UP uděluje na tento významný den rektorské volno. Zpráva se šíří po katedrách i po kolejích. Studenti i sekretárky nejhrůznějších pracovišť si ověřují, zda je zpráva pravdivá. Není. Rektor volno neudělil.

Zvěst o rektorském volnu se dostává i do novinářských kruhů. Novináři si ji také ověřují. Jejich dotaz však zní trochu jinak. Ptají se, co studenti na 17. listopad chystají a zda jim na to rektor udělil volno. Někteří novináři se omlouvají, že chtějí informaci z rektorátu, snažili se získat informace o studentských akcích přímo od prezidenta Stavovské unie studentů, ten však prý není k zastížení. Sekretariát rektora je může informovat o tradičních listopadových akcích univerzity, o Ceně rektora za nejlepší vědeckou práci, o sportovních akcích, které mají 17. listopad v názvu, o mši, na níž zve studenty Vysokoškolské katolické hnutí. S programem, na jehož základě by rektor udělil volno, studenti nepřišli. Rektor proto volno neudělil.

T. Hrbek

Zprávy, informace, oznámení

Adam Mickiewicz: Texty a kontexty

Pod tímto názvem pořádají ve dnech 24. – 25. 11. 1998 Polský institut v Praze, Velvyslanectví Polské republiky v Praze a Oddělení polské filologie FF UP v Olomouci mezinárodní vědeckou konferenci u příležitosti 200. výročí narození polského národního básníka; konference se koná pod záštitou velvyslance PR Marka Pernala. Vlastní jednání konference proběhne v Besedním sále Muzea umění v Olomouci, kde bude rovněž instalována výstava mickiewiczcovských exlibris, zatímco Konzulát Litevské republiky představí v prostorách Vlastivědného muzea v Olomouci fotografie z míst na Litvě, kde Adam Mickiewicz pobýval.

Na konferenci seznámí kolegy-polonisty s výsledky svého badatelského zájmu o dílo velkého polského romantika jak polští literární vědci, tak také literáti a lingvisté čeští a slovenští. Vedle témat obecnějšího charakteru, např. o slavjanofilství před rokem 1848 nebo o badatelských metodách české literární vědy ve zkoumání polského romantismu a také A. Mickiewiczze, budou analyzovány základní básnické skladby nejen z hlediska textu, ale také v širších literárních a společenských kontextech 19. i 20. století. Je známo, že dílo polského romantického básníka a revolucionáře, které vznikalo a bylo vydáváno mimo území tehdejšího rozděleného Polska, přesto našlo velmi rychle své čtenáře, a právem lze říci, že je živé dodnes.

Hosty mezinárodní konference budou kro-

mě osmi polských polonistů z Varšavy, Krakova, Katovic, Opolí či Vratislavi také polonisté z Bratislavy a nebudou chybět polonisté a slavisté z domácích univerzit – brněnské, ostravské, opavské a samozřejmě olomoucké. Slavnostního zahájení konference se zúčastní děkan Filozofické fakulty UP V. Řehan, velvyslanec PR M. Pernal, zástupci polského Konzulátu v Ostravě, zástupce Konzulátu Litevské republiky, zástupce Slovanského ústavu v Praze, který v těchto dnech slaví své 70. výročí založení, a zástupce partnerské Slezské univerzity z Katovic. Dvoudenního jednání konference budou přítomni i studenti Oddělení polské filologie. Jak nám potvrdila vedoucí olomoucké polonistiky Marie Sobotková, i jim jsou určeny informace o výsledcích nových analýz textů vynikajícího polského básníka a sledování jejich „života“ v dobovém národním i mezinárodním společensko-kulturním kontextu.

Jak vyplývá ze slov M. Sobotkové, olomoucká polonistika byla vybrána jako organizátor jediné konference v České republice k uctění 200. výročí narození Adama Mickiewiczze, a je proto nasnadě, že pro její zdar udělají ona i její spolupracovníci vše potřebné – od bezchybné organizace průběhu jednání konference až po urychlené vydání sborníku přednesených referátů. Olomouckým polonistům přejeme, aby se jim jejich cíl podařilo beze zbytku splnit.

-if-

Seminář ORL

ORL klinika LF UP a Fakultní nemocnice v Olomouci pořádají ve středu 25. 11. 1998 ve 14 hod. v Domě armády v Olomouci letos již sedmý slavnostní seminář 3 × O (*Olomoucké otolaryngologické odpoledne*) věnovaný životním jubileím prim. MUDr. J. Kučery a doc. MUDr. M. Novotného, CSc. Seminář je zařazen ČLK jako doškolovací akce evidovaná ČLK.

Semináře pro ORL lékaře, odborníky hraničních oborů a zdravotní sestry jsou organizovány sedmkrát do roka a prezentují se na nich odborné novinky, praktické diagnostické a léčebné postupy, vlastní zkušenosti, připravované publikace, přednášky pozvaných odborníků, problémy v systému pojištění aj.

-mav-

Pozvánka na konferenci

Katedra muzikologie FF UP a Nadace Český hudební fond pořádají již po šesté ve dnech 23. – 24. 11. 1998 konferenci *Kritické edice hudebních památek*. Téma letošního ročníku zní „Korespondence jako muzikologický pramen a problém“. Konferenci slavnostně zahájí děkan FF UP doc. dr. V. Řehan a vedoucí Katedry muzikologie FF UP prof. dr. I. Poledňák ve 14 hod. v zasedací síni děkanátu FF UP.

Program prvního dne je zaměřen na speciální aspekty tématu a na bilanci a heuristiku. Následující den bude věnován prostor též textologii a edičním technikám. Konferenci uzavře generální diskuse.

Katedra muzikologie FF UP srdečně zve k účasti všechny zájemce o tuto problematiku.

-luc-

Rektor Univerzity Palackého v Olomouci,
děkan Přírodovědecké fakulty UP a děkanka Lékařské fakulty UP v Olomouci
si Vás dovoluji pozvat na

SLAVNOSTNÍ VEŘEJNÉ ZASEDÁNÍ VĚDECKÉ RADY UNIVERZITY PALACKÉHO
A VĚDECKÝCH RAD PŘÍRODOVĚDECKÉ A LÉKAŘSKÉ FAKULTY UP,

na němž bude udělen čestný doktorát v oboru chemie

RNDr. ANTONÍNU HOLÉMU, DrSc.

Zasedání se uskuteční dne 2. 12. 1998 v aule Filozofické fakulty UP, Křížkovského 10,
ve 14.00 hodin.

Doc. RNDr. Jan Lasovský, CSc.
děkan Přírodovědecké fakulty UP

Prof. MUDr. et PhDr. Jana Mačáková, CSc.
děkanka Lékařské fakulty UP

Prof. RNDr. Lubomír Dvořák, CSc.
rektor Univerzity Palackého

Zprávy, informace, oznámení

Den otevřených dveří Univerzity Palackého

V sobotu 28. 10. 1998 pořádá Univerzita Palackého v době od 9 do 13 hodin *Den otevřených dveří UP* a zve studenty gymnázií i odborných středních škol, jejich rodiče a učitele, studijní poradce, všechny, kdo chtějí získat co možná nejucelenější přehled o nabídce studijních programů pro školní rok 1999/2000.

Návštěvníkům bude umožněno setkání se zástupci vedení fakult a kateder přímo na jejich pracovištích. Rovněž odborné pracovníce studijních oddělení děkanátů budou připraveny zodpovědět veškeré dotazy zájemců o studium na jednotlivých fakultách. Zájemci budou seznámeni se základními informacemi o charakteristice programů a možnostech jejich kombinace, o podmínkách a termínech přijímacích řízení, náročnosti studia, o možnostech a výši poplatků za ubytování, nákladech na studium apod.

Adresy informačních míst:

Lékařská fakulta UP, Teoretické ústavy LF, Hněvotínská 3, Filozofická fakulta UP, Děkanát, Křížkovského 8, Právnická fakulta UP, Děkanát, tř. 17. listopadu 6, Cyrilometodějská

teologická fakulta, Děkanát, Univerzitní nám. 22, Přírodovědecká fakulta UP, Děkanát, tř. Svobody 26, Pedagogická fakulta UP, Děkanát, Žižkovo nám. 5, Fakulta tělesné kultury UP, Děkanát, tř. Míru 115.

Další informace lze získat na tel. 068 563 1004 a 068 522 5284.

-mav-

Komunikace a hra

Pod tímto názvem organizují Nadace Pangea a Fakulta tělesné kultury UP 3. výroční konferenci organizací a institucí zabývajících se výchovnými a rekreačními aktivitami v přírodě, která proběhne ve dnech 28. 11. – 29. 11. 1998 v areálu FTK UP v Olomouci-Neředíně. Setkání si tentokrát klade za cíl připomenout různými způsoby význam hry v lidském životě a pokusit se postihnout změny, které nastaly v lidském dorozumívání a mají vliv na naše jednání.

-mav-

Události

Počítače a hudba na přelomu století

Budou lidé v příštím století potřebovat hudbu – a jakou? Budou ještě zpívat? A proč by měli? Postačí jim domácí konzervy, které si pustí a k nim budou „tvorit“ hudby na nějakém keyboardu? Jak se dá bojovat proti stálému hluku (hudebnímu i nehudebnímu), jemuž jsme vystaveni den ze dne více?

Co v takové situaci může dělat učitel hudební výchovy, který musí reagovat na tak výrazné změny ve svém oboru a zároveň ještě stále stavět mosty k hudební představitosti, intelektuálnímu chápání abstraktních struktur a zároveň k hlubšímu emočnímu otevření uší i srdce?

Všem učitelům je jasné, že mají-li mít ve svém oboru úspěch a potřebnou odezvu, nevystačí s pouhými stereotypy. Cesty hledání mohou být rozličné, ale měly by zůstat v profesionálních dimenzích.

Jednou z možných a velmi atraktivních cest je začlenění muzitroniky do výuky hudby. Počítače se zvukovými kartami se uplatní poněkud ve vzdělávacích fázích, avšak široké pole možností skýtá propojení zvukového modulu, sekvenceru, syntetizérsampleru, keyboardů nejen pro aktivní muzicírování dětí, ale i jako vítané pomůcky pro učitele, kteří ve zvukových konzervách mohou mít zakódovány variabilní doprovody ke zpěvu i ke hře, ale

též možnost přehlednějšího notového záznamu pro bezprostřední užití.

Úvod do této problematiky nabídla zájemcům v *II. kurzu muzitroniky* (6. – 7. 11.) Katedra muzikologie FF UP ve spolupráci s Nadací Františka Lýska. První kurz se konal loni v Brně pro učitele převážně z jižní Moravy, letošní olomoucký kurz byl zamýšlen pro učitele ze střední Moravy, ovšem přijeli zájemci i z Čech. K ověřeným lektorům s bohatou vlastní praxí patřili dr. F. Havelka (Katedra muzikologie) a Mgr. Y. Dvořáková, předsedkyně Nadace F. Lýska z Brna.

Účastníci kurzu shlédli i sestřih z diskuse na celostátní konferenci *Škola a zpěv*, která se uskutečnila spolu s přehlídkou hudebních vystoupení dětí ze škol s rozšířenou hudební výchovou v Brně v roce 1996. Film a otázky z následné debaty by si jistě zasloužily fundovanou studii. Ne že by takové studie neexistovaly, ale zpravidla se zabývají pouze některou z daných oblastí. Možná právě proto se opět nedostávají ke kompetentním činitelům.

A tak věrme, že alespoň kurz, který olomoucká Katedra muzikologie uskutečnila, lze považovat za konkrétní pomoc učitelské veřejnosti a rozšíření postgraduálního vzdělání nejen pro pracovníky univerzity.

A. Burešová

Vzpomínky na léta šedesátá

V intencích určité retro módy šedesátých let v oblasti výtvarného umění a malých jevištních forem, která v současné době panuje v olomoucké kultuře, uskutečnil se v úterý 11. 11. v Besedním sále Muzea umění večer vzpomínek na tzv. textapealy šedesátých let v Olomouci.

Prezentovali se zde otec a syn Smyslové, tedy dr. Břetislav Smysl, CSc., z Lékařské fakulty UP, jinak známý odborník na toxikologii, a jeho syn Oldřich, studující JAMU v Brně.

B. Smysl zde zavzpomínal a prezentoval svých třicet let staré mikropovídky s prvky černého humoru. Ty psal pro univerzitní klub v polovině šedesátých let, kdy jako student Přírodovědecké fakulty UP působil v olomoucké studentské kultuře. Jeho syn jej doprovázel zpěvem s vlastním doprovodem na klavír;

přednesl několik anglicky zpívaných songů, blues a muzikálových partů.

Text a foto T. Jemelka

Stručně

Další pořad z cyklu o vztahu některých náboženských systémů k přírodě uvedlo Středisko ekologické výchovy Sluňákov ÚMO a Sluňákov – občanské sdružení 17. 11. 1998 v Divadle hudby pod názvem **Náboženství a příroda (2) – křesťanství**. Besedy se zúčastnili doc. ThDr. P. Ambros, SJ, děkan CMTF UP, ThMg. R. Juriga, ředitel Pravoslavné akademie Vilémov, a ThMg. J. Zbořil, člen České křesťanské akademie a Českobratrské církve evangelické.

V Muzeu umění přednášel 17. 11. doc. PhDr. J. Zatloukal na téma: **Olomoucká 60. léta v zrcadle výtvarné kultury**.

Kabinet aplikované ekonomie a Katedra sociologie a andragogiky FF UP Olomouc uspořádaly 18. 11. 1998 přednášku **Moderní komunikační analýzy v bankovní sféře**, kterou přednesl Jan Kala, předseda představenstva a ředitel EXPANDIA BANKA, a. s.

Katedra historie FF UP uspořádala 18. 11. veřejnou rozpravu ke knižním titulům připravených k 200. výročí narození Františka Palackého **Palackého cesta**.

Ve čtvrtek 19. 11. 1998 proběhlo zasedání **Kolegia rektora UP**, na jehož programu bylo mj. projednání stavu implementace VŠ zákona a čerpání rozpočtu UP. (Bližší informace přineseme v příštím čísle ŽUP)

Studentský biograf (Křížkovského 10, Filmový sál) uvedl 19. 11. snímek Luise Buñuela **Anděl zkázy** (1962).

Katedra bohemistiky FF UP a časopis *Aluze* uspořádaly 19. 11. **besedu se spisovatelem Michalem Vieweghem** spojenou s autorským čtením.

V U-klubu se 20. 11. uskutečnil koncert **Sv. Trojce Felix band**.

-mav-, -map-

Habilitace a profesury

Filozofická fakulta UP

Děkan Filozofické fakulty UP oznamuje, že se dne 25. 11. 1998 budou konat před Vědeckou radou FF UP tyto habilitace a profesorská řízení:

Ve 13.00 hod. proběhne habilitace PhDr. Miroslava Skorodenského, CSc., v oboru klinická psychologie. Téma habilitační práce a habilitační přednášky je *Psychologické rizikové faktory ischemické choroby srdce*. Oponenty budou doc. PhDr. A. Heretik, CSc., a prof. PhDr. J. Krivohlavý, CSc.

Ve 14.00 hod. proběhne habilitace PhDr. Marcely Bendové, Dr., v oboru klinická psychologie. Téma habilitační práce a habilitační přednášky je *Psychoterapie nemocných s karcinomem ovaria*. Oponenty budou prof. MUDr. L. Pilka, DrSc., a MUDr. R. Honzák, CSc.

V 15.00 hod. proběhne profesorské řízení doc. PhDr. Jaroslava Peprníka, CSc., v oboru anglický jazyk. Téma přednášky bude *Angličtina mezi dvěma milénii*. Oponenty budou prof. PhDr. J. Hladký, CSc., prof. PhDr. J. Firbas, DrSc. a prof. PhDr. J. Tárníková, CSc.

-ff-

Události

Česká katolická moderna

Český katolický modernismus reprezentuje téměř klasickou ukázkou tématu, jehož řešení vyžaduje interdisciplinární přístup: je fenoménem historickým, teologickým, literárním, jistě i sociologickým a v jistých aspektech zabíhá i do politologie. Z toho vyplývá jeho složitost, která je násobena skutečností, že v minulosti bylo u nás tabuizováno a opomíjeno teologie a církevními historiky a přirozeně mu nepřála ani doba po roce 1945 – až už máme na mysli rychle pokračující laicizaci společnosti, nebo ideologicky motivované materialistické a marxistické přístupy.

Za této situace není divu, že po stu letech, které uplynuly od vzniku modernistického hnutí, v českém prostředí pořádně neznáme ani jeho základní kontury. Proto vznikla na půdě katedry historie a politologie FF UP v Olomouci idea pokusit se nepříznivý stav změnit a alespoň dílčím způsobem přispět k poznání a nové interpretaci tohoto opravného hnutí v římskokatolické církvi, které není pouze naším národním jevem, ale je hluboce zakotveno a spjaté s obdoby myšlenkami a proudy minimálně v západní Evropě. Jedním z projevů úsilí o nápravu stavu se stalo uspořádání celostátní konference na téma *Česká katolická moderna*, která proběhla 10. 11. 1998 v Prostějově. Konferenci uspořádala Univerzita Palackého společně s Muzeem Prostějovska. Ústavem pro českou literaturu AV ČR v Brně, Literárním oddělením Moravského zemského muzea v Brně a nakladatelstvím Arca JIMfa v Třebíči.

Na konferenci přihlásilo své příspěvky 23 badatelů z vysokoškolských a akademických pracovišť i z archivů, muzejí, galerií a církevních institucí – katolických i čs. církve husitské, která se považuje za dědice duchovních tradic katolického modernismu. Mezi řečníky ne-

chyběl ani světitel biskup olomoucký Mons. Josef Hrdlička.

Jaké výsledky jednání přineslo? V prvé řadě ukázalo, že zkoumání fenoménu českého katolického modernismu reprezentuje nosný vědecký úkol a poznatky, jež byly při jeho řešení na olomoucké univerzitě dosud získány, jsou zásadním a základním přínosem pro jeho interpretaci. Drtivá většina referujících se totiž orientovala na analýzu dílčích úseků a jednotlivých epizod z modernistického hnutí, hodnotila některé osobnosti bez zřetele k jejich úloze a významu v rámci katolického modernismu, příp. hledala jeho vlivy, dopady a ohlasy v letech po 1. světové válce. Snad jedinou výjimku představovala postava Karla Dostála-Lutinova (konference byla připravena mj. i k připomínce 75. výročí jeho úmrtí v roce 1923). Dostál byl nesporně nejznámější a v organizačním pojetí vůdčí postavou mezi modernisty, přičemž jeho mnohostranné aktivity zasahující do literatury, výtvarného umění, politiky atd. nepostrádají rysy kontroverznosti, a tak byl zájem pochopitelný; v této oblasti lze hovořit o druhém přínosu konference – částečně přispěla k jeho zhodnocení jako literáta.

Prostějovskou konferenci o české katolické moderně, garantovanou Univerzitou Palackého v Olomouci, lze označit za vědecký i společenský úspěch. Měla pracovní ráz a účastníkům přinesla řadu nových, pro výklad tématu zásadních poznatků a podnětů k dalšímu bádání. Jejím dovršením bude vydání sborníku přednesených příspěvků, který připravuje spoluředitel konference Muzeum Prostějovska. Současně byla dokladem spolupráce naší univerzity s mimouniverzitními institucemi.

Doc. PhDr. PaedDr. P. Marek, Dr.
Katedra politologie a ES FF UP

Na okraj letošní fischerovské přednášky

Profesora Václava Pačesa očekávala (11. 11.) plně obsazená aula Filozofické fakulty UP. Několik zadních řad obsadili studenti, ostatní místa členové naší univerzity i obce ze všech fakult. Zajímalo mne, jak se náš host – prvotřídní chemik a mezinárodně uznávaný molekulární genetik – vyrovná s faktem, že má mluvit o genomice k tak velké různorodému publiku. Zajímalo mě to o to víc, že oblasti našich vědeckých zájmů se do jisté míry překrývají. Přednášel téměř hodinu a půl, jen s občasným nahlédnutím na kousek papíru s několika poznámkami. Nepoužil ani jeden chemický vzorec, ani graf a téměř úplně se vyhnul odborné terminologii. To znamená, že mluvil srozumitelně a jasně, takže mu rozuměl lingvista, pedagog, matematik, klinický lékař, teolog, geolog i historik, zkrátka každý, kdo je schopen kritického myšlení. V tu chvíli jsem si uvědomil, jak snadno může produktivní vědec a experimentální pracovník zastat roli přednášejícího pedagoga. Stačí ho jen vyzvat a nabídnout příležitost. Opačně to žel možné není. Nelze vyzvat pedagoga a nabídnout mu laboratoř, aby v ní udělal objev, který přijme světová vědecká komunita.

Téhož dne odpoledne se prof. Pačes setkal se studenty ve velké posluchárně Teoretických ústavů Lékařské fakulty UP. Studentů tam bylo asi osmdesát. Prof. Pačes je provokoval otázkami, jejichž zodpovězení nevyžadovalo příliš vědomostí, spíše jen samostatný kritický úsudek. Nepovedlo se. Vládla tu pasivita, zvyk mlčky přijímat předkládané poznatky a mysllet či nemyslet si přitom své. Proč jsou naši studenti tak pasivní a uzařování oproti např. americkým? Proč nejsou ochotni vystoupit z řady, tázat se, říci svůj názor a vyžadovat vysvětle- ní tak dlouho, až je uspokojí? Kdo nebo co v nich tlumí přirozenou mládístvou zvědavost a chuť poznat a vědět, z čeho je svět udělán a jak funguje? Měl by být trestně stíhán za potlačení lidských práv na

radost z poznání. Jistou omluvou, spíše vysvětlením budiž, že studenti, kteří tam přišli, byli vesměs z prvního ročníku lékařské fakulty. Možná byl prof. Pačes první kantor, který je překořoval svou životou bezprostředností a partnerským přístupem.

Našemu hostu se podařilo ukázat, co znamená molekulární genetik a genomikou pro vývoj lidstva, jaké naděje a rizika přináší pro medicínu a technologii. Její metody a výsledky jsou znamením civilizačního zlomu, podobně jako kdysi vynález parostroje nebo objev elektřiny.

Právníci a filozofové přemýšlejí, co se stane, až bude za několik let přečtena i zbyvajících část lidského genomu – jak zabránit zneužití a umožnit racionální využití genetické informace člověka a dalších organismů. Dnes už nikomu neovádí, že inzulin potřebný pro diabetiky vyrábějí bakterie, do jejichž genomu byl experimentálně vložena lidská gen se příslušnou genetickou informací. Ale co bude zítra? Má mladá žena vědět, že ve čtyřiceti letech onemocní rakovinou prsu a souhlasit s preventivní ablací? Smí to vědět její zaměstnavatel, pojišťovna, členové rodiny? Je přijatelná vize lidských tkání a orgánů připravených pro transplantace z genetiky totipotentní lidské buňky aktivované k diferenciaci a organogenezi v laboratorním systému in vitro? Klonování lidských tkání a orgánů? Vkládání cizí genetické informace do lidského genomu za účelem jeho opravy? Kde je hranice mezi dobrem a zlem?

Věda nezná žádných hranic kromě jediné – mravní, a tu je nutno přečlově střežit. Málokdo ví, že vědci zkoumající genom a manipulující s geny byli první, kdo před více lety navrhli vládám svých zemí a sami přijali embargo na výzkumné záměry a aplikace ve vymezených oblastech vědeckého výzkumu. Členem jedné z těchto etických komisí v USA byl i prof. Pačes.

Prof. M. Hejtmánek

Rozhovor

S prof. V. Pačesem na téma genomika

Jen několik desítek minut před zahájením letošní výroční přednášky k počtí J. L. Fischera jsme přednášejícího prof. RNDr. Václava Pačesa, DrSc., požádali o krátký rozhovor:

Pane profesore, za chvíli budete přednášet na téma Genomika: Krok do 21. století. Můžete tento obor přiblížit?

Genetiku, zejména genetiku postavenou na molekulárních základech dnes mnozí nazývají vědou příštího století. Není to náhoda. Pokroky v biologii a genetice jsou obrovské. V současnosti nám umožňují podívat se na celou řadu základních životních pochodů. Například na to, jak život vznikl, jak je, zejména co se týče vývoje, organizován... Proč se např. ze slepičího vejce vyvíjíme zase jen slepice? Kde jsou vlastně všechny informace zašifrované? Kde jsou časté otázky, na něž hledáme odpověď. Přece musí být někde kód!

Existují již metody, kterými tuto informaci můžeme rozšifrovat. Můžeme ji doslova přečíst. A jestliže tyto metody za posledních několik let pokročily, tak se to samozřejmě někde i odrazilo – jsme již schopni přečíst si informaci o celých živých organismech. Zatím jsou to sice jen jednobuněčné organismy, bakterie, ale existuje projekt – lidský genom – při jehož rozluštění budeme znát celou naši genetickou informaci. Poté dojde k analýze v termínech životních pochodů... Tomuto oboru se říká genomika.

Soudí se, že na základě genomiky se zcela změní např. medicína...

Ano, budeme totiž znát všechny dědičné choroby, predispozice k chorobám, budeme moci dokonale identifikovat lidský genom prenatalně, budeme mít (a dnes už vlastně máme) metody k přesné identifikaci osob, což může značně využít kriminalistika. A nejen to. Mohli bychom modifikovat genetickou informaci k naší, řekl bych, vlastní potřebě. Dokonce bychom mohli jednotlivé informace v genech pozměnit podle libosti...

Na druhé straně může ovšem dojít k zneužití, jež by mohlo mít dosti závažné důsledky...

Samozřejmě, že na danou problematiku se váže celá řada etických aspektů. Tak jako vše nové, tak i genomika a vůbec genetik a biologie mají obrovský potenciál k praktickému využití. Na druhé straně přicházejí s využitím i možnosti určitého zneužití (např. geneticky modifikované organismy). Je zapotřebí jasné si říci, kde se nacházejí meze toho, co přípustné je a kde ta přípustnost nemilosrdně končí. Např. v jakých případech můžeme uvažovat o genové terapii, v jakých případech je to nemyslitelné (náhrada nefunkčních genů funkčními). A nebudu se už ani zmiňovat o tzv. pozicioním genovém inženýrství, tzn. přizpůsobování genů. Ne tím, že bychom nahrazovali špatné geny geny zdravými, ale naopak, vylepšovali bychom naši genetickou výbavu (vize vyšlechtěných vojáků, krásných žen atd.)...

Jaký je váš vztah k Univerzitě Palackého?

Olomoucká univerzita je jednou z tří, čtyř hlavních univerzit České republiky. Vždy měla velmi kvalitní biochemii (molekulární genetik a hodně spolupracuje s biochemií). Mám zde celou řadu velmi dobrých přátel, s nimiž nepřimou spolupracuji. Dobře se znám např. s biochemikou z lékařské fakulty.

Za rozhovor poděkovala

M. Poláková

Události**Kriminalita dětí a mladistvých**

Ve dne 5. a 6. 11. 1998 se v prostorách Policejní akademie ČR konala konference s mezinárodní účastí, pořádaná odborem prevence kriminality Ministerstva vnitra ČR na téma *Kriminalita dětí a mladistvých*.

Téma konference bylo zvoleno záměrně, neboť jedním z nejvýraznějších fenoménů ve vývoji kriminality v České republice jsou kvalitativní a kvantitativní změny v trestné činnosti dětí a mladistvých.

Konferenci zahájil ministr vnitra Václav Grulich. V prvním dnu konference zaznělo asi deset odborných příspěvků, k nimž ve dni druhém probíhaly diskuse v jednotlivých sekcích (právní, sociální a komunální). Zajímavé byly, mimo jiné, také příspěvky zahraničních hostů. Prof. T. Pate z Fakulty kriminologie Floridské státní univerzity a Dr. B. Haasbroeková, která je poradkyně nizozemského ministra spravedlnosti, informovali účastníky konference o zkušenostech se zacházením s mladistvými delikventy v USA a Nizozemí.

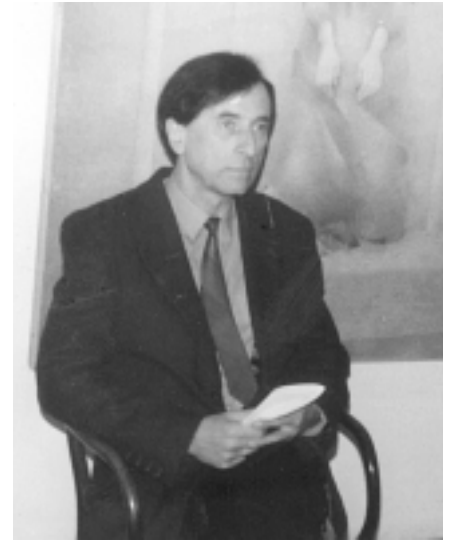
Z průběhu celého setkání vyplynulo, že kriminalita dětí a mladistvých není zdaleka pouze problematikou právní, přičemž v této souvislosti probíhaly diskuse zejména na téma soudy pro mladistvé, sankce ukládané mladistvým, místa výkonu těchto sankcí nebo stále aktuální snížení věku pro trestní odpovědnost. Naopak velký důraz musí být kladen

na prevenci kriminality a sociální působení u dětí v ranných stádiích delikventní činnosti. Celý problém je třeba řešit systematicky a vytvořit takové projekty prevence kriminality, jejichž cílem by byl odklon dětí a mladistvých od případné kriminální kariéry a zejména úzká spolupráce s jejich rodinami, školou či přáteli. Získané informace by pak byly výhradně použity ve prospěch nápravy dětí a mladistvých a jejich resocializace.

Konference se účastnili nejen odborníci z odboru prevence kriminality MV ČR, zástupci MPSV, MŠMT, Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, GR Vězeňské služby ČR, Univerzity Karlovy v Praze a Univerzity Palackého v Olomouci, ale i sociální pracovníci, kurátoři a zástupci odborů prevence kriminality z různých měst a obcí v naší republice, kteří výsledky konference budou uvádět do praxe. Široká škála účastníků z různých oborů činnosti jen potvrzuje, že kriminalitou dětí a mladistvých je třeba se zabývat v kontextu se všemi faktory, které ji ovlivňují nebo mohou ovlivnit.

Za Univerzitu Palackého se konference účastnili zástupci Právnické fakulty PhDr. Hana Vykopalová, CSc., z Katedry teorie práva, právních dějin a obecného základu a Mgr. Sárka Nováková z katedry práva veřejného.

Mgr. Š. Nováková,
PF UP

Za přítomnosti autora, ředitele Institutu pro obecnou a srovnávací literární vědu na univerzitě v Klagenfurtu Petra V. Zimy (na snímku T. Jemelky), byla 17. 11. v Galerii Caesar uvedena kniha **Literární estetika**. Večerním provázek a s hostem besedoval překladač PhDr. J. Schneider z Katedry bohemistiky FF UP.

-mav-

Z vědeckých pracovišť UP**Problematika lékařské mikrobiologie**

O vědeckovýzkumné a zdravotnické činnosti Ústavu mikrobiologie Lékařské fakulty UP a Fakultní nemocnice Olomouc informuje jeho přednosta **doc. MUDr. Václav Hájek, CSc.**

Můžete úvodem stručně popsat charakter svého oboru a pracoviště?

Obor lékařská mikrobiologie se zabývá studiem původců bakteriálních, houbových, virových a parazitárních infekcí u člověka, a zasahuje tak do nejrůznějších oblastí klinické medicíny, od infekčního lékařství až po interní a chirurgické obory. Ústav mikrobiologie, umístěný v areálu Teoretických ústavů LF UP, je koncipován do dvou organizačně oddělených, ale navzájem velmi těsně propojených a spolupracujících celků.

Preventivně-léčebná část, patřící institucionálně pod FNO, provádí především přímou i nepřímou diagnostiku patogenních mikroorganismů, což zajišťuje celkem 10 specializovaných pracovišť – laboratoř vzdušných a kožních nákaz, infekcí zažívacího a močového traktu, pohlavních a gynekologických nákaz, houbových nákaz, anaerobních infekcí, septických stavů, laboratoř sérologické diagnostiky bakteriálních a parazitárních infekcí, laboratoř serologické diagnostiky virových infekcí, konzultační antibiotické středisko a laboratoř pro přípravu individuálních bakteriálních vakcín. Veškerá dokumentace výsledků je ve všech těchto pracovištích zpracovávána již výhradně pomocí počítačové sítě. Celkový počet vyšetření za rok přesahuje počet 130 000, což představuje kolem 340 000 jednotlivých laboratorních výkonů.

V průběhu 90. let byly pro přípravu vakcín a pro sérologickou diagnostiku hepatitid a AIDS rekonstruovány laboratoře tak, aby odpovídaly všem požadavkům správné laboratorní, eventuálně výrobní praxe. Byly také získány některé moderní automatické přístroje, které výrazně urychlují, rozšiřují a z kvalitativněji mikrobiologickou diagnostiku (IMx Abbott pro sérologickou diagnostiku virových infekcí, BacT/Alert 240 pro hemokultivace, analyzátor Digene DCR-1 Luminometr pro dg.

papillomavirů, automatický rozplňovač antibiotik Dynatech Lab. QSx a přístrojový komplex pro vyšetřování amplifikační PCR metodou a blotováním).

Druhá část našeho ústavu spadá organizačně pod LF UP, a tak se přirozeně orientuje především na pedagogickou a vědeckou činnost. V pedagogické oblasti se podařilo v posledních letech vybavit místnost pro praktickou výuku studentů moderními školními mikroskopy (Olympus) a komplexní audiovizuální technikou.

Jak je profilována vědecká a odborná činnost vašeho ústavu?

Naše badatelská aktivita má jednak teoretický charakter základního výzkumu, jednak vychází do určité míry z výsledků léčebně-preventivní části ústavu a z potřeb klinické medicíny. Výzkumnou problematiku jsme rozčlenili do čtyř hlavních směrů.

Jedním z dlouholetých výzkumných zaměření je studium biologických vlastností a taxonomie stafylokoků, uskutečňované pod vedením přednosty ústavu. Už v 70. letech pronikly prioritní výsledky tohoto pracoviště (zejména identifikace odlišných fenotypových charakterů kmenů *Staphylococcus aureus* z různých druhů hostitelů – možnosti biotypizace a popisy nových druhů *S. intermedius*, *S. chromogenes*, *S. hyicus*) do povědomí světové odborné komunity. (Odradem toho bylo přijetí doc. MUDr. V. Hájka, CSc., do Mezinárodní subkomise pro taxonomii stafylokoků (ISTS) při ICSB a ustanovení Národní referenční laboratoře pro stafylokoky v prostorách ústavu – pozn. -mh-). Rozvinula se bohatá vědecká spolupráce s četnými zahraničními odborníky (prof. Oeding – Bergen, prof. Schleifer – Mnichov, prof. Akatov – Moskva, prof. Varaldo – Ancona, prof. Goodfellow – Newcastle, prof. Freney – Lyon, prof. Bergdoll – Madison, Dr. Devriese – Gent, prof. Shimizu – Kobe, Dr. Meyer – Wernigerode, Dr. Ahmad – Birmingham). Publikáční aktivita převýšila počet 100 odborných prací se stafylokokovou

problematikou a jejich citační index dosáhl celkové hodnoty 488. Dvě práce (Hájek V.: *Int. J. Syst. Bacteriol.* 26: 401, 1976 a Devriese L. A., Hájek V.: *Int. J. Syst. Bacteriol.* 28: 482, 1980) byly zařazeny podle citační klasifikace ISI (Philadelphia, USA) k nejcitovanějším 25 publikacím československých autorů všech přírodovědných oborů za období 15 let 1973–88 (*Current Contents, Life Sciences* 33 (37): 11–13, 1990).

Druhá skupina pracovníků pod vedením MUDr. M. Koláře se v rámci činnosti antibiotického střediska (AS) zabývá praktickou realizací antibiotické politiky ve FNO, což si vynucuje neustálý vzestup rezistence bakterií k antimikrobním preparátům. Během 90. let se podařilo vytvořit počítačový systém pro regionální sledování nebezpečných profilů rezistence mikroorganismů, kontinuální analýzu selektivního tlaku antibiotik aplikovaných v nemocničním zařízení a definovat základní statistické principy monitorování vývoje rezistence v rámci FNO i v celostátním měřítku. Naše AS se stalo vyhledávaným školicím centrem pro řadu pracovníků z mikrobiologických laboratoří na Moravě, ale i v Čechách a zajišťuje odborné konzultace pro nemocnice sedmi moravských okresů. Vedoucí týmu z AS se stal na základě dosažených výsledků a publikační aktivity členem komise pro monitorování bakteriální rezistence v ČR při NRL pro antibiotika (SZÚ Praha).

(Dokončení v příštím čísle Žurnálu UP.)

-mh-

Oprava

V článku *Bilance Lékařské fakulty UP* v čísle (Žurnál UP č. 9, s. 6) jsme chybně uvedli, že Lékařská fakulta UP získala z grantů více než 7 milionů Kč. Správně je 17 mil. Kč. Čtenářům se omlouváme.

Redakce

Zkušenosti ze zahraničí

Náš absolvent v Anglii

V souvislosti s nedávnou návštěvou spisovatele, dramatika, překladatele a publicisty **Benjamina Kurase**, absolventa Filozofické fakulty UP (viz Žurnál č. 4), jsme se dotázali na další zajímavé postřehy, zkušenosti a okolnosti jeho zahraničního působení.

Čím to, že jste zakotvil právě v Anglii, a ne třeba v Kanadě jako mnoho jiných českých vzdělanců?

Po příjezdu do Anglie na podzim 1968 jsem samozřejmě jako většina utečenců sbíral informace o možnostech odchodu do USA či do Kanady. Zvlášť v Kanadě se nabízely dobré příležitosti. Dokonce jsem dostal nabídku z Toronto od jedné marketingové firmy, která mi nabízela zaměstnání se zaškolením. Trochu jsem si číchl k „market research“ v Londýně, kde mě k tomu přitáhl jeden můj známý herec. Market research, tedy provádění interview s lidmi a vyplňování dotazníků na nově zaváděné výrobky a pak jejich zpracování do koherentní studie, to je jedna z částých prací, kterou se tady přizívají herci v době, kdy jsou bez angažmá, nebo spisovatelé a novináři na volné noze v „hubených“ dobách. Když jsem s tím začínal, samozřejmě jsem neměl nejméně tušení, co Market Research vlastně znamená a proč se dělá. Docela mě to bavilo a hodně jsem se při tom pocívil v žurnalistickém řemesle. Občas to dělám i dnes, mám pár klientů, kterým dávám dohromady informace o českém a slovenském podnikání. To ale bylo až moje třetí zaměstnání. Předtím jsem pár týdnů umýval nádobí v restauraci, pak balil knihy v jednom knihkupectví. Kanadskou nabídku jsem nakonec s díky odmítl, když jsem dostal nabídku od BBC v lednu 1969.

Jaký byl nejhorší a nejlepší zážitek (zkušenost) po Vašem příchodu do Anglie?

Nejhorší byly dva: anglická klobása, která sestává z 80% chlebovin a moučnin, z 15% z tuku (nikoli masa), a z 5% příchutí, bez kterých by se to nedalo jíst. A příšerná zkrchlou způsobilá tím, že anglické domy byly tehdy stavěny tak, aby jimi volně procházel průvan, a to nedověřitelnými dveřmi a okny, která při silnějším větru rachotí. Několik let nebylo možné se nikde, ale naprosto nikde ohřát. Angličané se nechtěli rozmazlovat zbytečnou pohodou, a dokonce věřili, že přílišný rozdíl mezi teplotami venku a doma je nezdravý. Musím ale říci, že současná situace je trochu lepší, ovšem ne všude.

Nejlepší zážitky byly tyto: anglický čaj, kterého dodnes hltám několik konvic denně, zvlášť když přijde podzim. „Fish and Chips“ – smažená čerstvá treska se smaženými brambůrkami. Neustálý extatický pocit svobody. Ten se mi dodnes občas vybaví s příchodem vůni podzimu, mlh a deště a vždycky mě znovou dojme k slzám. Laskavost, shovívavost, usměvavost, ochota a tolerance Britů. Do blýskava vyleštěné mosazné trubky veřejných záchodů, které byly čisté a nebylole nesmrádané...

Kde a jak jste získal první a další zaměstnání?

Do BBC jsem se přihlásil na konkurz a byl jsem jedním ze čtyř nováčků, které v roce 1969 přijali. Uchazečů prý byla asi stovka. Když jsem ale začal pracovat mezi starými rozhlasovými mazáky, připadal jsem si ve srovnání s nimi nedovzdělaný, neprofesionální, nešikovný, bez světového rozhledu, jako naprostý tupec. Často mi z toho bylo trapné, někdy do breku. Měl jsem ale šestí na skvěle starší kolegy, kteří si se všemi nováčky dávali hodně práce. Z nejstarších tam ještě dosluhoval předválečný novinář Přemysl Papírník, který si tykal s kdekterým bývalým politikem a novinářem předválečné Evropy. Byl tam také mystický básník Ivan Jelínek, od kterého jsem dostával občasné spisovatelské rady a který mně přivedl k literatuře vyšších duchovních dimenzí. Byl tam také předúnorový novinář a literární kritik Karel Brušák, profesionál, který se mj. vytečně staral také o to, aby při práci byla sranda. Setkával jsem se tam také

s předúnorovým novinářem, bývalým vězněm vhlazovacích lágrů, vzácným novinářským řemeslníkem a trpělivým učitelem Zdeňkem Ledererem. Z německé sekce se s námi kamarádil i předválečný komunistický (důkladně vyzrůžlivělý) novinář Fritz Beer, který pocházel z Brna a česky hovořil téměř stejně tak dobře jako německy. Z rumunské sekce si snámi vkantýně rád povídal baron Stircea, který studoval v Praze a česky mluvil velmi slušně. V osmdesátých letech s námi spolupracoval Karel Kyncl, který dodával a komentoval zprávy z disidentských pramenů. Pracoval jako externista, tzn. napsal, přišel, natočil, přátelsky si popovídá a zase odešel, na celkové redakci se nepodílel. Vzpomínám na něj rád. Ostatně v tuto dobu jsem už byl tzv. na volné noze a do redakce jsem chodil dvakrát týdně, dělat „maníka“. (To v podstatě znamenalo zpracovávat v angličtině a odvyšlat centrálně vyráběné zprávy, depeše a komentáře.) V té době jsem se už spíše orientoval literárně.

Vydal jste několik knih, připravujete další?

Doposud se pokládám spíš za dramatika. Mám za sebou 16 odehraných her, psaných anglicky. Tyto hry se hrají nejvíce v překladu v Německu. Knihy jsem začal psát až v devadesátých letech, skoro náhodou, na žádost českých nakladatelů. Teď bych se rád na čas vrátil ke hrám. Co se týče knih, přemýšlím o dvou námětech. Týkají se nedávných a současných českých událostí, rád bych ale psal pro anglický trh. Že to ale nebude jednoduché, mi potvrdila nedávná zpráva pro členy britského spisovatelského cechu. V letošním roce zde totiž vychází každý týden v průměru 2 tisíce knižních titulů, takže konkurence příšerná.

Padesát tisíc korun, které vám musel vyplátní nynější ministr zahraničí ČR J. Kavan za

prohraný soudní spor, jste věnoval pražskému syndikátu novinářů. Řeknete nám důvod?

V souvislosti s nástupem Jana Kavana do vlády začalo v Praze pronásledování dvou novinářů, kteří si mu dovolili před kamerou položit několik zcela legitimních otázek. Jedním z pronásledovatelů je mimochodem Olomoučan Pavel Dostál, který asi ztratil rozum. Česká žurnalistika je ohrožena a Syndikát novinářů potřebuje pomoc, aby se mohl bránit proti svévolné moci.

Co byste řekl na téma vlastnictví a kosmopolitismus?

Kolik řečí umíš, tolikrát jsi člověkem, řekl Masaryk. V kolika kulturách se člověk dovede pohybovat, o to je bohatší, dovolují si říct já. Vlastnictví je záležitost choulostivá a má dvě stránky. Ta dobrá je snaha obohacovat svůj národ o co nejvíce poznatků z co nejvíce zdrojů a tím mu pomáhat na vyšší úroveň, k větší informovanosti, sebevědomí, velkorysosti a tvořivosti. Ta špatná je xenofobie a zabeđenost, která potírá rozmanitost a pestrost. Ta končíva na smetišti a v národních katastrofách.

Nechtěl byste žít opět v České republice?

O odpovědi na tuto otázku jsem začátkem devadesátých let přemýšlel dvakrát: Jednou dvě hodiny, podruhé dvacet minut. Výsledek? Chybí mi tu právě ta rozmanitost.

Co byste rád vzkázal studentům Univerzity Palackého?

Aby využívali všech možných příležitostí, jezdili žít a pracovat do světa. Učili se vyznat v neznámém prostředí, byli cizinci, třeba i těmi kosmopolitany. Zkušenosti pak přiváželi domů. Český národ je pořád potřebuje. Zoufale.

-mh-, -map-

Diskuse, názory, ohlasy

Potřebuje UP jen peníze, nebo dokončení změn?

Tato otázka musí napadnout akademické funkcionáře UP a každého člena její obce po přečtení článku Petra Matějů *Česká věda nepotřebuje jen peníze, ale dokončení změn* (LN, 3. 11., str. 11). Z článku vybíráme hlavní myšlenky:

- stárnutí vědeckých a pedagogických kádřů a zejména pak nedostatek motivace k nápravě nebláhného stavu,

- řada vědeckých institucí a vysokých škol se zatím úspěšně brání přijetí přísných kritérií vědeckého a pedagogického výkonu,

- mnohým oborům hrozí nadvláda průměrnosti a lartegie,

- monopol Akademie věd na základní výzkum na straně jedné a monopol univerzit na udělování hodností za postgraduální studium na straně druhé představují anachronismy, které brání (...), efektivnějšímu využití omezených prostředků,

- usilovat o dokončení systémové transformace vědy, výzkumu a vysokého školství,

- odstranit institucionální bariéry těsnějšího spojení základního výzkumu a vysokoškolského vzdělávání, zejména PGS,

- prosadit standardizovanou hodnocení vědeckých a výzkumných ústavů i vysokých škol podle mezinárodně uznávaných kritérií za účasti nezávislých zahraničních expertů,

- není možné, aby v grantových komisích působili lidé s nulovým vědeckým ohlaselem své práce,

- zajistit, aby kvalita vědeckých týmů a jejich produkce měla přednost před počty pracovníků, aby intenzita výzkumné práce měla přednost před její extenzitou,

- odměňovat vynikající pracovníky mnohem lépe za cenu propuštění neperspektivních,

- změnit mzdové tarify s cílem posílit vliv skutečného vědeckého výkonu a omezit vliv věku,

- ve vysokém školství je pouze 14 % převěřeno, že jejich příjem závisí na tom, jak pracovali a jaký výkon v práci odvedli,

- rekonstruovat naše doposud ztuhlé instituce do podoby požadované v kritériích vstupu do Evropské unie.

Vztahují se tyto výroky také na naši univerzitu, vaši fakultu, pracoviště? Staráme se o nápravu stavu? S jakým výsledkem?

Prof. M. Hejtmánek

Glosa

Podobnost i rozdíl

Na kritiku, již je politická reprezentace neustále vystavována, reaguje tato běžně poukazem na to, že si jí (také) tito kritici vybrali ve svobodných volbách.

Není to špatný argument.

Jenom tak trochu přehlídí, že volby jsou něco jako test typu multiple-choice: své rozhodnutí si občan sám nekonstruuje; vybírá je z množiny nabídek, už předem prefabrikovaných politickými stranami, předtím, než jsou úhledně zapsány do volebních listin.

Je tu ovšem – při nepochybné podobnosti – také jistý rozdíl: test založený na volbě z nabídek předem dané množiny musí totiž zahrnovat i správnou odpověď.

-kos-

O čem se mluví

Personální počítače – jejich nákup a programové vybavení

V posledním období se stále častěji objevují dotazy na upřesnění podmínek při nákupu personálních počítačů a jejich vybavení základním operačním systémem. Další časté dotazy jsou zaměřeny na vysvětlení podmínek multilicenčních smluv na doplňující programové vybavení, zvláště pak na multilicenční smlouvu Microsoft Select.

Pro nákup personálních počítačů bylo v letošním roce vypsané výběrové řízení podle zákona 199/1994 Sb. v platném znění. Podle tohoto výběrového řízení se pořizují počítače hrazené z investičních prostředků školy a grantů financovaných ze státních prostředků. Výběrová komise složená ze zástupců všech fakult vybrala firmu Meridian Computer Systems, s. r. o. Olomouc. S firmou byla uzavřena smlouva na dodávku počítačů, náhradních dílů a servisní smlouva do 30. 6. 1999. Před nákupem počítačů doporučujeme provést konzultaci s techniky CVT – odstraní se tak případné problémy při instalaci požadovaného programového vybavení a připojení do lokálních sítí fakult.

S nákupem nových počítačů úzce souvisí jejich vybavení základním operačním systémem. I zde jsou některá důležitá pravidla, týkající se jak prodejce, tj. v našem případě firmy Meridian, tak naší vysokou školou vázanou smlouvou Microsoft Select pro školství, kterou naše škola podepsala a již je účastníkem. Tato smlouva zaručuje podstatně nižší ceny nakupovaného programového vybavení pro všechny personální počítače, které využívají produkty firmy Microsoft a jichž je převážná většina na UP. Zároveň byla ve svém počátku nezbytná pro zlegalizování neoprávněně nainstalovaného softwaru právě vzhledem k ceně, kterou poskytujete.

Smlouva Microsoft Select však neobsahuje ve svém ceníku položky plných verzí 32 bitových operačních systémů tj. Windows 95, Windows NT Workstation 4.0. Z výše uvedených důvodů vyplývají pro nákup nových počítačů tyto zásady: nový počítač musí být vybaven minimálně operačním systémem MS DOS, neboť a) prodejce nemůže prodávat počítač bez základního OS (v tomto případě MS DOS), b) dohoda Select ani neumožňuje instalaci plné verze OS MS DOS, pouze upgrade na verzi vyšší.

Na takto zakoupený počítač lze nainstalovat např. OS W95 tak, že se provede upgrade z OS Win 3.11 na W95. Konečná cena je však přibližně stejná jako v případě následujícím, pouze pracnost je několikanásobně větší – nový počítač je zakoupen s OS W95 nebo Windows NT Workstation. Tento způsob je pro zákazníka výhodnější, neboť zahrnuje implementaci OS u výrobce, tzn. i jeho kompletní odzkoušení a vyladění na optimální požadavky zákazníka včetně instalace příslušných driverů.

Zakoupit počítač bez jakéhokoliv OS (tedy i MS DOS) lze pouze ve výjimečných případech, a to např. tehdy, došlo-li k vyřazení počítače – pak je možné použít již jednou zakoupenou licenci OS na počítač nový. V tomto případě bude prodejce pravděpodobně požadovat potvrzení o nákupu bez OS s tím, že nakupující je již majitelem licence OS.

-nep-

MEZI NÁMI VZDĚLANCI

Vstoupíte-li do počítačové učebny Filozofické fakulty UP, nacházející se v zakleté příměstní místnosti někdejší kanovnické rezidence na Wurmově ulici č. 12, stěží najdete volné místo u některého z 16 počítačů. Nemusíte příliš indiskrétně hledět přes ramena studentek a studentů zahleděných do monitorů, abyste zjistili, čím se tu ponejvíc zabývají – vypovídají o tom spuštěné programy. Málčko v textovém editoru (ať už v letité, ale stále výtečné „šestsetdvojce“, nebo novomódním MS-WORDu) sepisuje seminární referát, ročníkovou či diplomovou práci. Více přitomných vysokoškoláků brousí po internetu a nejvíce monitorů svítí modře, což signalizuje provoz e-mailu neboli elektronické pošty. Je zřejmé, že tento komunikační prostředek, jehož používání nestojí studenta na rozdíl od stále dražší, nikoli však rychlejší pošty klasické ani haléř, oživil prastarou lidskou touhu psát a dostávat dopisy. Vždyť korespondence via e-mail může směřovat do všech světových stran, a pokud je adresát pohotový, je odpověď téměř okamžitá. Máme tedy na univerzitní půdě fenomén, jenž můžeme označit tradičně jakožto

STUDENTSKÉ EPIŠTOLY

či studentskou epistolografii. Protože nevíme a ani nemám právo vědět, co dnešní studentské „mejly“ obsahují, pokusím se alespoň připomenout historické kořeny tohoto žánru. Vedle dopisů reálných, jež se z dávné univerzitní historie snad ani nedochovaly, lze uvést studentské epistoly fiktivní – takový dopis čteme v románu Aloise Jiráka „Terno“ (je ovšem velmi pravděpodobné, že Jirásek cituje upravený list reálný). Jeden z hrdinů tohoto pochmurného příběhu z barokních Čech, František Hubátius, studující obojí právo na pražské univerzitě Karlo-Ferdinandově, takto píše léta Páně 1724 svému „pantátovi“:

„Praenobilis domine parens honorandissimè! Valde consternatus fui, dum hodierna posta nullas litteras super meas duplices reperui; nescio, quid sit causae. Per dominum patrualem Czizek 17 fl. rite obtinui, pro quo paterno affectu summas agens gratias, filialiter obligatus ero. [Vysoce urozený a nejctihodnější pane otče! Byl jsem velmi znepokojen, když jsem dodnes nedostal žádnou odpověď na své dva dopisy; nevíme, co je toho příčinou. Po panu

strýci Čížkovi jsem správně obdržel 17 zlatých, za kteroužto otcovskou náklonnost vzdávám tisícero díky a budu synovsky zavázán.] Punčochy tuto dobrý, který se jako hedvábný ponesou, dal jsem za ně 1 fl. [pův. florentská mince, florén, tj. zlatý] 30 krlejarů], neb jsou na novou módu. Nejní zapotřebí mně na ně peníze odeslati, ale pěkných raků dvě kopy, pěkných, neb nanicovatých mám v Praze dosti. Dva český katechismy, menší a jeden větší, odesílám, za ty dva malý přišlo 10 kr. a za velké 12 kr., taky půl libry závoru, čtyry pepře, libru hřebíčku, půl květu odesílám. Můžou-li se nějaký kosi mladý dostat, ať pantáta zase nějakého pro distructione [spr. pro districtione, tj. pro rozptýlení, pobavení] vyživí, však ať je samec, přitom žádám vo šest šátků, ne pro mne, ale pro jednoho pátera cyriáka (příslušníka některého z církevních řádů nosících znamení kříže), za které peníze odeslu, ať jenom jsou tejnky a barvy tmavý, štrafovaný [pruhované] celý. Peto informari, utrum quattuor poma citrina et tabaca obtenta sint. [Prosim o zprávu, zdali jste obdrželi čtyři citrony a tabák.] Ostatně odtud nic nového nepřipadá. Žádám, aby pantáta mně avisi dal [oznámil], zdali forman všecko odvedl a nepřijde-li rakařka spíš nežli jindy, což když očekávati budu, se poručím a zůstávám praenobilis domini parentis oboedientissimus fili-us [vysoce urozeného pana otce nejposlušnější synu] Fr. Hubátius.“ Nato studiosus připsal doušku: „Panu poštmistrovi a paní mě co nejpěknějc poručeti žádám a že ty věci, který k expedýrování [odeslání] mám, aby se nestarali o ně, neb že vidí, že jejich služebník jsem.“ Adresu bylo dlužno formulovat po francouzsku: „Monsieur, Monsieur Georg Joseph Adalbert Hubatius, syndique de la Ville royal Tabor, pr[endre] à Tabor [Pan Jirí Josef Vojtěch Hubatius, syndik (tj. písař a právník) královského města Tábora, vzít do Tábora.]“

To je tedy studentská epistola barokní, mohu však ještě ocitovat obdobnou epistolu středověkou, psanou latinsky v elegickém distichu, časoměrném dvojverší složeném z hexametru (šestiměru, tj. šestistopého daktylského verše) a pentametru (pětiměru, tj. pětistopého daktylského verše). Český překlad tohoto latinského dílka pořídil a roku 1958 v antologii „Středověké písně cechu žákovského“ otiskl Radovan Krátký:

„Potůček prameni svému, pni ratolest zvěstuje toto: pozdrav ti, matičko drahá, posílá vděčný tvůj syn. Nemá-li matka soucit a na pomoc nespěje synu, musí počítat se vším: ze syna může být lump. Na školy pařížské kdysi mě poslala nežná tvá péče, abych tu nadání množil, sklízaje plně své plod. Já však nesmírně strádám. Mám biadu a peníze nikde, neboť můj vyzáblý míšek vydal již poslední groš. Škrť mě různec dluhů, já zastavil vše, co se dalo, nemám už ani oděv, peníze, knihy jsou pryč. Nuzota nutí mě žebrať, takže jsem pomalu nucen na hřebík pověsit vědu. Nutí mne k tomu i hlad. Topím se v nesmírných dlužích a věřitel chodí, mám platit úrok a přátelé všichni jsou fuč. Jsem už z té bídy i mrauný a přestal jsem chodit i k ženským, dávno už odvyklý také ruce mé vrhábý hrát. Místří mi po dlaních slídí a kolejně zaplatit chtějí, co ale proboha počít, když nikdo už nepřijíci nic? Jak nelze spočíst co na nebi hvězd a na poušti pisku, stejně tak těžko bych mohl spočítat strasti své já. Snaž se mi tedy být matkou, sic ztratí to slovo svůj význam, když právo nedá mu k tomu mateřský skutek a čin.“

Věřme, že se tato synovská petice neminula účinkem a že se nad nebohým studentem pařížské Sorbonny, založené již v letech 1253–1257 kanovníkem Robertem de Sorbon (1201–1274), matička ustrnula. Jak ale dokládá „Psní Hanáka synu

svému študyrujícímu v Holomouci“, otištěné roku 1814 Tomášem Fryčajem v antologii „Múza moravská“, mohlo se rodičovské srdce vůči rozmářilemu studentovi notně zatvrdit – ale tuto epistolu ponechávám na jindy.

Jiří Fiala

Studentská rubrika

Tři dny v Praze na sklonku milénia

Praha. V Praze, tam je blaze. Žít tak v Praze! Nikdy jsem to nechápal. Svět sám pro sebe. Uprostřed Čech, v srdci Evropy.

Praha. Podivný domov pro milion lidí.

Praha. Stovky aut na silnicích od samého jitra. Mlha, která není mlhou, ale potem těch aut. Vysoké mosty, vysoké paneláky, staleté věže. Spousty lidí, stres, shon, Kam všichni spěchají?

Samuel Beckett. Komorní představení. Čtyři na jevišti, třicet v hledišti. Absurdní drama. Bez logiky, bez jasného významu. Najdi si sám, co potřebuješ. Najdi sám sebe mezi tou změti slov, výkřiků, grimas a prázdných gest. Jmenuje se KONEC HRÝ... Život je hra. Všechno je hra. Žijeme své role.

Posad se! Nemůžu sedět, ty se postav!

Nemůžu stát! Každý jsme skřípnutý jinak...

Žijeme. Podivný život. Podivná hra. Opravdoví lidé schovaní za svými maskami. Skřípnutí ve svých rolích. Pravé jádro svírané hraním, předstíráním, strachem. Kdo najde odvahu vystoupit ze hry?

Praha. Stověžatá. Tisíciletá. Změt jazyků. Vznešené staré stavby, umělecké skvosty z dávných dob. Historické centrum. Paneláky. Předměstí. Šeď betonových zdí s lesklými okny

jako oky leklé ryby. Staré jádro svírané betonem, železen a sklem. Podivný domov.

Praha. Promenáda minulých století. Gotické věže Týnského chrámu – černý kámen proti šedivému nebi. Stačí se podívat nahoru a jsi ve středověku. Čistota mramorových stěn uvnitř kostelů. Jednoduchost, krása. Magie večerních světél, posvěcovaná a zesvěcovaná a zesvětšovaná zástupy lidí.

Též barokní chrámy a Národní divadlo, přelácané zlatem a nevkusnými ozdobami. Ošklivost není jen záležitost moderní doby.

Praha. Boční kaple v kostele sv. Petra a Pavla na Vyšehradě. Nevím proč. Dýchlo z ní na mě cosi...Dech věků.

Anežský klášter. Obrazy Mistra Theodorika. Ticho. Šero. Hudba. Světlo. Dřevo z Kristova kříže. Tváře svatých. Barvy. Něco nevyslovitelného.

Praha. Hučící metro, strnulé tváře soch, strnulé tváře lidí na eskalátorech, tichá Vltava. Auta jezdící po místech, kde chodil svatý Václav a Karel IV.

Praha. Nikdy jsem to nechápal. Přestože je magická, asi to nikdy nepochopím.

Praha...Podivný domov pro milion lidí.

J. Glabazňa

(Jeden z příspěvků účastníků čtyřdenní exkurze po významných místech Prahy – za evropskou historii, kulturou a uměním – kterou na konci září uspořádala pro studenty PdF UP Katedra občanské výchovy.)

Polsko-české vztahy aneb My tam

Zaplát pánbůh za sousedy! Alespoň za ty ze severu! Jen tak jsme totiž my, studenti II. ročníku polonistiky, mohli na týden do Katoovic. „Mohou“ za to také spolupráce a vřelé kontakty.

A o kom je řeč? O oddělení polské filologie FF UP na jedné straně a Szkoła Języka i Kultury Polskiej Uniwersytetu Śląskiego (US) na straně druhé. Živý doklad česko-polských (a naopak) vztahů. Takže konec reklamy, je čas na zážitky.

Týdenní stáž se konala ve dnech 19. – 20. 10. 1998. Oficiálně mělo být vše perfektně připraveno a domluveno. A kupodivu bylo. O takové „maličkosti“ jako ubytování či snídaně jsme se nemuseli starat. A to jsme se ještě nezmínili o dietách.

Kromě materiálního a finančního zajištění jsme byli zaskočení (samozřejmě mile) i pozorností, jaká nám byla věnována.

V den „nástupu“ jsme byli nejprve přivítáni, obdarováni praktickými upomínkovými předměty a posléze odesláni na naši první přednášku. Zde bychom se rádi zmínili o vyučování, čili o hlavním cíli naší cesty. Byl pro nás sestaven speciální rozvrh přednášek a seminářů tak, abychom ochutnali všeho. Od teorie literatury přes rétoriku až k metodice vyučování jazyka. Vysoká úroveň odborných znalostí přednášejících, jejich řečnická zdatnost a v neposlední řadě i schopnost předání informací posluchačům – to vše tam bylo považováno za naprostou samozřejmost. Ale zpět k našemu učebnímu plánu.

Celkem jsme během pěti dnů absolvovali dvanáct přednášek a seminářů. Některé z nich byly pořádané výhradně pro nás, jiné jsme vyslechli společně s tammními studenty. Přednášky přitom nebyly určeny pouze pro II. ročník (jenž by nám teoreticky příslušel), ale „infiltrovali“ jsme se i do ostatních ročníků. Rozvrh byl tedy velice pestrý a rafinovaný. To jsme ocenili až poslední den pobytu, kdy nám došlo, že většina přednášek na sebe když ne přímo navazovala, tak alespoň nepřímou odkazovala. Odjízďdělí jsme tak s pocitem jakési ucelenosti našich čerstvě nabytých znalostí a s tím souvisejícím pocitem obohacení.

Na závěr bychom rádi poděkovali naší katedře polonistiky, že tuto stáž zprostředkovala a zajistila. Vřelý dík samozřejmě patří i polské straně – lidem ze Szkoły Języka i Kultury Polskiej, kteří byli velice milí a vstřícní. (Kdyby se jim tento text čirou náhodou dostal do ruky – děkujeme.)

Studenti II. ročníku polonistiky

... a tento týden...

23. LISTOPADU

Chrást P. M. Sněžné, 17.00 hod.: Hudební podvečer k 270. výročí postavení varhan – pořádá Duchovní správa studentského chrámu P. M. Sněžné spolu s Katedrou hudební výchovy PdF UP. Z programu: drobné skladby pro varhany soudobých českých autorů, které byly k tomuto jubileu napsány, dále skladby pro dechové a symfonické nástroje. Učinkují studenti hudební výchovy PdF UP.

U-klub, 19.00 hod.: Poutníci – legendární bluegrassová skupina křtí nové CD Krajiní meze.

24. LISTOPADU

Muzeum umění, 9.00 hod.: Mezinárodní konference k 200. výročí narození A. Mickiewicze. Pořádá Katedra slavistiky FF UP.

Posluchárna č. 202, Olomouc-Hejčín, Tomkova č. 40, 13.30 hod.: Seminář z diferenciálních rovic: O jistém planárním diferenciálním systému (prof. RNDr. Jan Andres, CSc., PdF UP).

Středisko Britské rady, Křížkovského 14, místnost 204, 16.30–18.00 hod.: Seminář na téma: Open English Club: BRONTES, BANTAMS, BANGHRA AND BUTTIES, povede John Deremo, PdF UP.

U-klub, 19.00 hod.: Mňága a Žďorp – Valmez.

25. LISTOPADU

Muzeum umění, 9.00 hod.: Mezinárodní konference k 200. výročí narození A. Mickiewicze (pokračování). Pořádá Katedra slavistiky FF UP.

26. LISTOPADU

Muzeum umění, 18.30 hod.: Představují se studenti Katedry hudební výchovy PdF UP – L. Koňárková – klavír, T. Pavlík – zpěv.

Divadelní sál Domu armády, 19.30 hod.: Církevní silvestr – studentská oslava konce starého a začátku nového církevního roku. Z programu: tanec (DJ Radek Habáň, rádio Proglas), divadelní scénka Bača, volba Miss, soutěže, tombola a tradiční novoroční přípitek. Organizuje Vysokoškolské katolické hnutí Olomouc. (Předprodej v knihkupectví Velehrad.)

27. LISTOPADU

Středisko Britské rady, Křížkovského 14, místnost 204, 9.00–15. 00 hod.: BRITISH STUDIES COURSE – druhý seminář kurzu „Realie Velké Británie“ pro přihlášené učitele. Ústředním tématem bude historie, přednášet budou Světlana Obenausová a John Fennelly.

Sportovní hala FTK UP, 10.00 a 18.00 hod.: volejbal SK UP – PVP mezinárodní turnaj žen.

28. LISTOPADU

Sportovní hala FTK UP, 16.00 a 18.30 hod.: volejbal SK UP – PVP mezinárodní turnaj žen.

U-klub, 18.00 hod.: Bét-El (olomoucká křesťanská folk-pop(rock)ová kapela, která svým koncertem oslaví 5 let své umělecké činnosti.

29. LISTOPADU

Sportovní hala FTK UP, 15.30 a 18.00 hod.: volejbal SK UP – PVP mezinárodní turnaj žen.

Poznámka redakce

Redakce Žurnálu UP vítá informace a náměty ze všech oblastí života Univerzity Palackého, především pak aktuální příspěvky nepřesahující počet 30–50 řádků. Vzhledem k omezenému rozsahu stran si redakce v opačném případě vyhrazuje právo příspěvky (s výjimkou odborných textů) krátiť.

V zájmu rychlého a bezchybného přenosu informací žádáme zájemce o uveřejnění textu textů v Žurnálu UP, aby své příspěvky redakci dodávali (pokud jim to dovolí technické zázemí) na disketách nebo prostřednictvím e-mailu (nejlépe v editoru T602).

Děkujeme za pochopení a spolupráci.
redakce Žurnálu UP